

Το Ισραήλ μετά τον Πόλεμο των 12 Ημερών

Μέσα σε λίγους μήνες, το Ισραήλ έχει εξαπολύσει επιθέσεις εναντίον τεσσάρων κρατών — του Λιβάνου, της Συρίας, του Ιράκ και του Ιράν — αξιοποιώντας την τρέχουσα αεροπορική του υπεροχή στην περιοχή. Τον Σεπτέμβριο του 2024 δολοφόνησε μεγάλο μέρος της διοίκησης της Χεζμπολάχ, έριξε ογδόντα βόμβες στο σπίτι του Νασράλα, σφυροκόπησε τη Βηρυτό και την κοιλάδα Μπεκάα και στη συνέχεια επανεγκατέστησε στρατεύματα στο νότιο Λίβανο. Τον Οκτώβριο κατέστρεψε τα κύρια συστήματα αεράμυνας του Ιράν, μετά την τυπική πυραυλική απάντηση του Χαμενεί στην εκτέλεση του Νασράλα. Τον Δεκέμβριο, «χαιρέτισε» την κατάληψη της Δαμασκού από τους αντάρτες της Αλ-Νούσρα με εκτεταμένους βομβαρδισμούς των απροστάτευτων υποδομών της Συρίας. Τον Μάρτιο του 2025 ακύρωσε μονομερώς την εκεχειρία στη Γάζα που είχε επιβάλει ο Τραμπ, συνεχίζοντας το σφυροκόπημα σπιτιών, νοσοκομείων, προσφυγικών καταυλισμών και σταθμών επισιτιστικής βοήθειας· επέκτεινε τα κέντρα βασανιστηρίων και μπλόκαρε την ανθρωπιστική βοήθεια, επιβάλλοντας μαζική λιμοκτονία. Στη Δυτική Όχθη εκτόπισε χιλιάδες από τα σπίτια τους και ενέκρινε είκοσι δύο νέους εποικισμούς.

Στις 13 Ιουνίου 2025 εξαπέλυσε επίθεση εναντίον του Ιράν, υποτίθεται με στόχο την καταστροφή του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος, επικαλούμενο το «δικαίωμά του στην αυτοάμυνα» αλλά στην πραγματικότητα πλήττοντας τον ίδιο τον κρατικό μηχανισμό — την ανώτατη στρατιωτική ηγεσία, τους διοικητές των Φρουρών της Επανάστασης, τις υπηρεσίες πληροφοριών, την Μπασίτζ, καθώς και την ενεργειακή και ραδιοτηλεοπτική υποδομή. Τελικά, πέτυχε να εμπλέξει την Ουάσιγκτον στον πόλεμό του κατά του Ιράν. Στις 22 Ιουνίου, αμερικανικά βομβαρδιστικά B2 έριξαν το φονικό φορτίο των 30.000 λιβρών στη Φορντόου και στη Νατάνζ, ενώ υποβρύχιο των ΗΠΑ εξαπέλυσε πάνω από τριάντα πυράλους Κρουζ εναντίον των ίδιων στόχων.

Μια τέτοια εκρηκτική απόπειρα περιφερειακής κυριαρχίας συναντάται σπάνια στην ιστορία. Θυμίζει την επέλαση της Ιαπωνίας του Μεσοπολέμου, όταν προσαρτούσε την Κορέα, την Ταϊβάν και τη νότια Μαντζουρία ή, ίσως, τη «στρατηγική ολικής επίθεσης» της Νότιας Αφρικής κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, που στόχευε την Αγκόλα, τη Ναμίμπια και τη Μοζαμβίκη. Το ισραηλινό εγχείρημα, ωστόσο, διαφέρει σε κρίσιμα σημεία.

Πρώτον, η Ιαπωνία διέθετε τη στήριξη του Λονδίνου και της Ουάσιγκτον έως τη δεκαετία του 1920. Ωστόσο δρούσε αυτόνομα, έχοντας, όπως σημείωνε Βρετανός διπλωμάτης, «και τη βούληση και τη δυνατότητα να το πράξει». Οι ισραηλινές φιλοδοξίες, αντίθετα, υπερβαίνουν τις πραγματικές δυνατότητές του σιωνιστικού κράτους. Οι πρώτοι σιωνιστές ηγέτες δεν είχαν αυταπάτες ως προς

την αναγκαιότητα ιμπεριαλιστικής προστασίας. Το νεογέννητο κρατίδιο δεν θα είχε επιβιώσει χωρίς τα βρετανικά όπλα που κατέπνιξαν την αραβική εξέγερση του 1938· ούτε θα είχε πραγματοποιήσει τη Νάκμπα, αν οι Βρετανοί στρατιώτες δεν είχαν σταθεί απαθείς, ούτε θα είχε εξασφαλίσει διεθνή αναγνώριση χωρίς την αμερικανική υποστήριξη στα Ηνωμένα Έθνη.

Το Ισραήλ έχει παλέψει σκληρά για την επιχειρησιακή αυτονομία του, συγκεντρώνοντας ένα πολεμικό απόθεμα 200 δισ. δολαρίων για να καλύψει τυχόν διακυμάνσεις στην ετήσια αμερικανική βοήθεια των 3,5 δισ. Ωστόσο, ένα ελάχιστο και αμετάβλητο επίπεδο διπλωματικής και υλικής εξάρτησης παραμένει. Εξακολουθεί να χρειάζεται την Ουάσιγκτον για να κρατά την Αίγυπτο «δεμένη».

Δεύτερον, η Ιαπωνία διέθετε μια μακρά προϊστορία σχετικά ειρηνικής αστικής ανάπτυξης πριν από την άφιξη των αμερικανικών πολεμικών πλοίων τη δεκαετία του 1850. Εισήλθε στη διεθνή σκηνή όταν αυτή ήταν ήδη διαμορφωμένη από τις συγκρούσεις των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων και επιδίωξε να κατακτήσει τη δική της θέση ανάμεσά τους — αν μη τι άλλο, για να αποφύγει να μετατραπεί η ίδια σε αποικία.

Το Ισραήλ, αντίθετα, θεμελιώθηκε εξ αρχής ως ένα εθνο-θρησκευτικό εποικιστικό κρατίδιο, περικυκλωμένο «από έναν τοίχο από ξιφολόγχες», σύμφωνα με τη διατύπωση του Ζαμποτίνσκι: «Ο σιωνισμός είναι μια αποικιοκρατική επιχείρηση, και ως τέτοια, επικρατεί ή ηττάται στη βάση της ένοπλης ισχύος». Κανένας αυτόχθων λαός δεν θα αποδεχόταν πρόθυμα έναν αλλόφυλο πληθυσμό να εξελιχθεί σε πλειοψηφία στον τόπο του. Αν ο στόχος ήταν μια εβραϊκή εστία στην Παλαιστίνη, αυτή θα έπρεπε να επιβληθεί δια της βίας .

Αν και ο εργατικός σιωνισμός διακήρυσσε ότι δεν υπήρχε αντίθεση με τους Άραβες εργάτες, παρά μόνο με τους μεγαλογαιοκτήμονες και τους μπέηδες, η στρατιωτική του πρακτική —από τη Νάκμπα του 1948 έως τους πολέμους του 1956, 1967 και 1973— υπήρξε συνεπής με τη λογική της αποικιοκρατίας. Στη σιωνιστική αφήγηση, η εβραϊκή ιδιοκτησία της γης εμφανίζεται ως πραγματοποίηση μιας θείκης υπόσχεσης σε ευθεία συνέχεια από τη «χρυσή εποχή» της Πεντατεύχου. Ο στρατός, ως κρατικός ιδεολογικός μηχανισμός, αναγορεύεται σε κεντρικό θεσμό — το εργαλείο που μετέτρεψε το ετερόκλητο σώμα των Εβραίων από την Ευρώπη, τον αραβικό κόσμο, την Αφρική και τη Σοβιετική Ένωση σε ένα νέο συλλογικό υποκείμενο: τους Ισραηλινούς. «Το έθνος είναι το δημιούργημα του στρατού, ο οποίος, με τη σειρά του, είναι το καύχημα του έθνους», όπως έλεγε το ιδεολόγημα.

Τρίτον, η Ιαπωνία, ως αυτοκρατορική δύναμη, επιδόθηκε σε μια εκτεταμένη διαδικασία ανάπτυξης βιομηχανίας και υποδομών στα κατεχόμενα εδάφη της, αξιοποιώντας μορφές καταναγκαστικής εργασίας για την κατασκευή λιμανιών, σιδηροδρόμων, εργοστασίων και ορυχείων. Το Ισραήλ, αντιθέτως, στη μισή και πλέον εκατονταετία κατοχής της Δυτικής Όχθης και της Γάζας, έχει μετατρέψει μεγάλο μέρος του παλαιστινιακού πληθυσμού σε ικέτες, ενώ οι προνομιούχοι εργολάβοι του έχουν πλουτίσει αφάνταστα.

Ο στρατηγικός του στόχος δεν υπήρξε η προσάρτηση, αλλά η αποσύνθεση των γειτονικών κρατών —η

αποσταθεροποίηση και η διάλυση των κοινωνικών τους δεσμών– με την ισραηλινή αεροπορία να λειτουργεί ως από αέρος επιτηρητής. Από αυτήν την άποψη, το ισραηλινό δόγμα θυμίζει περισσότερο το απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής, με τα προληπτικά πλήγματα, τις στοχευμένες δολοφονίες και την εξαγορά τοπικών παραστρατιωτικών συμμάχων.

Ωστόσο, η Νότια Αφρική διεξήγε, κατά κύριο λόγο, έναν πολιτικό πόλεμο: πολέμουσε φιλοσοβιετικά απελευθερωτικά κινήματα ως σύμμαχος των ΗΠΑ στον Ψυχρό Πόλεμο· μόλις ο Ψυχρός Πόλεμος τελείωσε, όλο το οικοδόμημα του απαρτχάιντ κατέρρευσε. Το Ισραήλ, αντίθετα, κινείται από εθνο-θρησκευτικά κίνητρα, και η σχέση του με την αμερικανική εξωτερική πολιτική υπήρξε πάντα πιο στενή — αλλά και αντικειμενικά πιο τεταμένη.

Το τρίτο μέτωπο

Η σύγκριση με τα προηγούμενα παραδείγματα υπογραμμίζει τον ιδιότυπο χαρακτήρα του Ισραήλ: ένα εθνο-θρησκευτικό εποικιστικό κράτος, πολιτικά αυτόνομο αλλά υπαρξιακά εξαρτημένο από μια μακρινή υπερδύναμη, μέσα στην οποία οι ομοθρήσκοι του κατέχουν μεν ισχυρές θέσεις αλλά όχι ηγεμονικές.

Ο σιωνισμός αναγκάστηκε ανέκαθεν να μάχεται σε τρία ταυτόχρονα μέτωπα: να καταπνίγει την παλαιστινιακή αντίσταση, να καταπολεμά τον σκεπτικισμό ή και την αποστασιοποίηση της εβραϊκής διασποράς και να διασφαλίζει τη στήριξη των Μεγάλων Δυνάμεων. Ένας αιώνας εύθραυστης εξάρτησης –με οδυνηρές αναδιπλώσεις από το Λονδίνο το 1922 και το 1939, και από την Ουάσιγκτον το 1956 και, για μια δραματική στιγμή, το 1973– δίδαξε στους σιωνιστές ηγέτες ένα ανεξίτηλο μάθημα: οι Μεγάλες Δυνάμεις είναι αναξιόπιστοι προστάτες.

Η άβυσσος του 1973, όταν η ήττα φάνταζε πιθανή, αποκάλυψε με τον πιο ωμό τρόπο ότι χωρίς την αμερικανική αερογέφυρα αρμάτων και πυρομαχικών, το Ισραήλ δεν θα μπορούσε να επιβιώσει απέναντι στον αιγυπτιακό στρατό. Από εκεί και πέρα χαράχτηκε η στρατηγική γραμμή: το Τελ Αβίβ μπορούσε να διεξάγει έναν χαμηλής έντασης αποικιακό πόλεμο εναντίον ενός ανοργάνωτου και ελλιπώς εξοπλισμένου παλαιστινιακού λαού αλλά για να αναμετρηθεί με τα αραβικά κράτη της περιοχής, χρειαζόταν τη στήριξη της υπερδύναμης.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και μετά, οι εβραϊκές ελίτ στις Ηνωμένες Πολιτείες επιδόθηκαν σε μια πρωτοφανή πολιτικο-οργανωτική εκστρατεία: αναδιοργάνωσαν το AIPAC και τα παρακλάδια του με σκοπό να παγιώσουν την υποστήριξη προς το Ισραήλ στο Κογκρέσο, στον Λευκό Οίκο, στα think tanks και στα ΜΜΕ. Παράλληλα, οικοδομήθηκε μια βιομηχανία εκμετάλλευσης του Ολοκαυτώματος που μετέτρεπε κάθε κριτική στο Ισραήλ σε ισοδύναμο ενός νέου αντισημιτισμού, ενός καλέσματος για μια νέα γενοκτονία ενάντια στους Εβραίους .

Έκτοτε, ο υλικός πλούτος της αμερικανο-εβραϊκής αστικής τάξης αυξήθηκε ραγδαία, παράλληλα με

τη διόγκωση του χρηματοπιστωτικού τομέα και τη γενική πληθωριστική άνοδο των αξιών. Οι γάμοι της Τσέλσι Κλίντον και της Ιβάνκα Τραμπ, σύμβολα της κοινωνικής συνάρθρωσης της εβραϊκής και μη-εβραϊκής ολιγαρχίας, σηματοδοτούν αυτή τη συγχώνευση πλούτου, πολιτισμικής επιρροής και φιλοϊσραηλινής ομοψυχίας.

Ταυτόχρονα, οι αμερικανικοί τεχνολογικοί κολοσσοί έχουν πλημμυρίσει τις ακτές του Τελ Αβίβ με τεράστια ερευνητικά κέντρα, στελεχωμένα από αξιωματικούς των IDF, με διαρκή διαπλοκή ανάμεσα στη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας και το στρατιωτικο-πληροφοριακό σύμπλεγμα του Ισραήλ.

Πλουσιότερο σήμερα απ' ό,τι τη δεκαετία του '90, ενισχυμένο από ένα εκατομμύριο υψηλά μορφωμένους μετανάστες από την πρώην Σοβιετική Ένωση και πολιτικά πιο αυτάρεσκο –αφού έχει απορρίψει ακόμη και το υποτυπώδες πλαίσιο των Συμφωνιών του Όσλο– το Ισραήλ του Νετανιάχου μπορεί πλέον να αυτοπροβάλλεται ως νικητής μέσα στα ερείπια των αραβικών κρατών.

Κι όμως, παρά την εξέλιξη των συνθηκών αυτής της «εύθραυστης εξάρτησης», το Ισραήλ παραμένει μια μικρή δύναμη που επιβάλλεται με τη βία σε μια εχθρική περιφέρεια και συνεχίζει να βασίζεται στην Ουάσιγκτον για την επέκτασή του — μια στήριξη που δεν είναι ποτέ πλήρως εξασφαλισμένη.

Αν και η επιρροή του στην αμερικανική πολιτική για τη Μέση Ανατολή έχει εδραιωθεί, το ρίσκο έχει πολλαπλασιαστεί: τα συμφέροντα των ΗΠΑ διαφοροποιούνται πλέον αισθητά από εκείνα του εβραϊκού κράτους. Για τις Ηνωμένες Πολιτείες, η υποταγή της Αιγύπτου είναι ένας λογικός γεωπολιτικός στόχος· όμως η συντήρηση ενός καθεστώτος αστυνομοκρατίας για να διαχειρίζεται την οργή του λαού απέναντι στο δράμα των Παλαιστινίων αποτελεί ένα άχρηστο βάρος.

Το ίδιο ισχύει για το Ιράκ: ο Σαντάμ Χουσεΐν δεν απείλησε ποτέ τις ΗΠΑ, και είχε ζητήσει άδεια από την Ουάσιγκτον πριν εισβάλει στο Κουβέιτ. Η κατοχή του Ιράκ από τον Μπους, κατόπιν πιέσεων των ισραηλινών γερακιών, θεωρείται σήμερα στρατηγικό λάθος.

Η διατήρηση του πυρηνικού μονοπωλίου του Ισραήλ δεν συνιστά αυτονόητη αμερικανική προτεραιότητα: το Ιράν δεν θα επιτεθεί ποτέ στη Βόρεια Αμερική, και ένα συμμετρικό καθεστώς αποτροπής θα μπορούσε, όπως συμβαίνει de facto μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν, να σταθεροποιήσει την περιοχή.

Από το 2012 και μετά, μια ημιεπίσημη συναίνεση στην Ουάσιγκτον διακηρύσσει πως η Μέση Ανατολή απορροφά υπερβολικά μεγάλο μερίδιο της αμερικανικής προσοχής, αποσπώντας τη χώρα από τα μείζονα ιμπεριαλιστικά της καθήκοντα: την αντιπαράθεση με την Κίνα και την ενίσχυση του NATO στα ανατολικά του σύνορα.

Ένας διχασμένος οίκος

Πώς έχουν μεταβληθεί οι γεωπολιτικοί συσχετισμοί από τις 7 Οκτωβρίου και έπειτα; Πρώτα απ' όλα, η κυβέρνηση Μπάιντεν παραχώρησε στο Ισραήλ ένα πρωτοφανές περιθώριο πολιτικής ελευθερίας για να ασκήσει εκδικητική βία μετά τις επιθέσεις της Χαμάς και τις ομηρίες. Με μερικές τυπικές

επιπλήξεις και τη θεατρική διπλωματία των «προσπαθειών για κατάπαυση πυρός», ο Μπάιντεν έδωσε στον Νετανιάχου λευκή επιταγή να διαλύσει τους άγραφους κανόνες του μέχρι τότε παιχνιδιού: η Χαμάς θα εξαπέλυε περιοδικά μερικούς πυράνους ή θα κρατούσε ομήρους για να επιβάλει κάποια ανάπαυλα, η Χεζμπολάχ θα αντιδρούσε όποτε ο ισραηλινός στρατός ξεπερνούσε τα όρια, οι ΗΠΑ θα καλούσαν, μετά από δύο εβδομάδες, σε «αυτοσυγκράτηση».

Αυτή τη φορά, όλα αυτά παραμερίστηκαν. Το ανελέητο μακελειό στη Γάζα ξεχωρίζει όχι μόνο για το τεράστιο μέγεθος της σφαγής –πάνω από 60.000 νεκροί, πολλοί ακόμη αγνοούμενοι κάτω από τα ερείπια– αλλά για τον πρωτοφανή, ωμό κυνισμό και τη φανερή ρατσιστική μανία με την οποία διεξάγεται, για την ανερυθρίαστη, δημόσια επίδειξη μίσους που μεταδίδεται παγκοσμίως σε πραγματικό χρόνο, στην εποχή όπου η εικόνα και η λεζάντα της είναι η ίδια η είδηση.

Η απάντηση υπήρξε μια διεθνής έκρηξη αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη ενάντια στη δυτική συνεισφορά, συγκρίσιμη, σε εύρος και ένταση, με το αντιπολεμικό κίνημα ενάντια στο Βιετνάμ. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η ρήξη που άνοιξε αρχικά ανάμεσα στους ριζοσπάστες νεολαίους Εβραίους έχει πλέον επεκταθεί στο ίδιο το κατεστημένο του αμερικανικού εβραϊσμού: προσωπικότητες όπως ο Έζρα Κλάιν των *New York Times* αναρωτιούνται δημόσια αν η ασφάλεια του εβραϊκού λαού εξασφαλίζεται καλύτερα εντός του κοσμικού-φιλελεύθερου αμερικανικού κράτους παρά από τον εθνο-θρησκευτικό φανατισμό του Ισραήλ.

Ανοιχτές επιστολές Ραβίνων –τόσο Προοδευτικών όσο και Ορθόδοξων– καταγγέλλουν την εκστρατεία λιμοκτονίας στη Γάζα. Ο Ζόχαν Μαμντάνι, υποστηρικτής της παλαιστινιακής υπόθεσης, κέρδισε τις προκριματικές των Δημοκρατικών στη Νέα Υόρκη· 34 μέλη του Κογκρέσου στηρίζουν το νομοσχέδιο Block the Bombs, που απαιτεί την αναστολή της αποστολής αμερικανικών βομβών στο Ισραήλ.

Οι δημοσκοπήσεις επιβεβαιώνουν τη μετατόπιση: το 53% των Αμερικανών δηλώνει σήμερα αρνητική εικόνα για το Ισραήλ (έναντι 42% πριν τις 7 Οκτωβρίου), ενώ το 60% αντιτίθεται ευθέως στις επιχειρήσεις των IDF στη Γάζα.

Ακόμη και φιλοϊσραηλινοί αρθρογράφοι όπως ο Τόμας Φρίντμαν αναγνωρίζουν ότι ο πόλεμος παρατείνεται κυρίως για να κρατηθεί ενωμένη η κυβερνητική συμμαχία και να γλιτώσει ο Νετανιάχου τη φυλακή. Οι δημοσκοπήσεις προβλέπουν βαριά ήττα του στις εκλογές του Οκτωβρίου 2026: το ετερόκλητο «αντι-Νετανιάχου μπλοκ» υπό τον Γιαίρ Λαπίντ προβλέπεται να λάβει 65 έδρες στην Κνεσέτ των 120, ενώ η δεξιά συμμαχία του πρωθυπουργού μόλις 50.

Οι φιλελεύθεροι σιωνιστές, απογοητευμένοι αλλά όχι αποστασιοποιημένοι από τον ίδιο τον πυρήνα της σιωνιστικής ιδέας, εναποθέτουν τις ελπίδες τους σε μια μελλοντική κυβέρνηση Λαπίντ, Γκαντζ ή Μπένετ. Μια κυβέρνηση που θα επιχειρούσε έναν «ρεαλιστικό συμβιβασμό»: κάποια μορφή περιορισμένης αυτοδιοίκησης, εμπνευσμένης από τα ρατσιστικά μπαντουστάν της Νότιας Αφρικής, όπου αυτόχθονες πληθυσμοί θα περιορίζονταν σε μικρές εστίες «εθνικής κυριαρχίας» ώστε να επιτευχθεί η απομόνωση και διαίρεση τους από τον λευκό πληθυσμό, στα ερείπια της Γάζας και της Δυτικής Όχθης, υπό την αιγίδα μιας ανανεωμένης Παλαιστινιακής Αρχής και την παρουσία

«ειρηνευτικών» αραβικών στρατευμάτων. Ελπίζουν ότι έτσι θα μπορούσε να «θεραπευτεί η εσωτερική ρήξη» που σήμερα διαιρεί τόσο τις συναγωγές όσο και το Δημοκρατικό Κόμμα των ΗΠΑ.

Ωστόσο, ακόμη κι αν πολλοί Ισραηλινοί κουράστηκαν από τον Νετανιάχου, η πλειοψηφία δεν έχει αποκηρύξει τη γενοκτονική του πολιτική. Πάνω από το 70% των Ισραηλινών Εβραίων συμφωνεί με τη φράση «δεν υπάρχουν αθώοι στη Γάζα», και το 78% δηλώνει ότι «δεν προβληματίζεται» από τις εικόνες παλαιστινιακού πόνου.

Το Ισραήλ έχει βρεθεί ξανά στρατιωτικά υπερεκτεθειμένο — όπως κατά την κατοχή του νότιου Λιβάνου (1982–2000). Καθώς ο στρατός του ετοιμάζεται για τον επόμενο γύρο καταστροφής στη Γάζα, ο αρχηγός του IDF προειδοποιεί για την εξάντληση και το ψυχικό τραύμα των εφέδρων, που πλέον υπηρετούν ταυτόχρονα σε τέσσερα μέτωπα: Λίβανο, Συρία, Δυτική Όχθη και Γάζα. Μόνο λίγοι, εξαιρετικά θαρραλέοι, έχουν φυλακιστεί για πολιτική άρνηση στράτευσης.

Η λαϊκή αμερικανική αντίθεση στη γενοκτονική βία στη Γάζα δεν έχει ακόμη αποδυναμώσει τη μηχανή εξουσίας του ισραηλινού λόμπι ούτε έχει χαλαρώσει τη δέσμευση των δυτικών κυβερνήσεων στον σιωνισμό. Ο Μπάιντεν δεν μπόρεσε να εμποδίσει τις διεθνείς δικαστικές κινήσεις — το ένταλμα σύλληψης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (Μάιος 2024) και την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης (Ιούλιος 2024) που καταδίκασε τα ισραηλινά εγκλήματα πολέμου. Κι όμως, μόλις μία εβδομάδα μετά, ο Νετανιάχου έλαβε πενήντα αποθεωτικούς γύρους επευφημιών στο Κογκρέσο.

Το Ισραήλ εξακολουθεί να τροφοδοτείται με αδιάκοπες ροές αμερικανικών πυρομαχικών, ανταλλακτικών και πληροφοριών, ενώ οι Βρετανοί Εργατικοί παρέχουν αεροπορική και δορυφορική υποστήριξη. Η φιλοϊσραηλινή συναίνεση εκτείνεται ακόμη και στα πανεπιστήμια της Ivy League, όπου η παλαιστινιακή αλληλεγγύη ποινικοποιείται — όπως και στη Γερμανία, τη Βρετανία και τη Γαλλία.

Η διασύνδεση των δικτύων Μοσάντ και CIA υπήρξε καθοριστική για τον νέο κύκλο επιθέσεων: χωρίς αμερικανική τεχνολογική και δορυφορική βοήθεια, η Μοσάντ δύσκολα θα είχε διεισδύσει στις επικοινωνίες της Χεζμπολάχ και θα εξόντωνε τον Νασράλα και το επιτελείο του. Η ίδια υποστήριξη παρείχε τα μέσα για την καταστροφή της ιρανικής αεράμυνας τον Οκτώβριο του 2024.

Η αμερικανοϊσραηλινή σύμπραξη υπήρξε επίσης καθοριστική στη διάλυση της Συρίας: ο συντονισμός της αντικαθεστωτικής αντιπολίτευσης, η διοχέτευση των χρημάτων του Κόλπου σε εθνικές και θρησκευτικές πολιτοφυλακές, καθώς και η αξιοποίηση των τουρκόφιλων ισλαμιστών, αποτέλεσαν κοινή επιχείρηση. Ακόμη κι αν το Τελ Αβίβ δεν ικανοποιήθηκε πλήρως από το αποτέλεσμα, ο στρατηγικός στόχος επιτεύχθηκε: η διάλυση του συριακού κράτους ως περιφερειακού αντίβαρου.

Τέλος, οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες συμμετείχαν στην επιχείρηση Rising Lion, στην οποία το Ισραήλ επιτέθηκε απευθείας στο Ιράν. Οι Αμερικανοί διαπραγματευτές είχαν παρατείνει σκόπιμα τις πυρηνικές συνομιλίες με την Τεχεράνη, δημιουργώντας ένα «παράθυρο ευκαιρίας» που το Τελ Αβίβ χρησιμοποίησε για να εξαπολύσει την επίθεση.

Όλα αυτά δείχνουν ότι η ισραηλινή επιρροή στην αμερικανική πολιτική για τη Μέση Ανατολή παραμένει αλώβητη — ίσως ισχυρότερη από ποτέ.

Ο πόλεμος του Ιουνίου

Οι ευρωπαίοι ηγέτες άρχισαν όντως να εκφράζουν επιφυλάξεις όταν, στις αρχές Ιουνίου 2025, οι Δυνάμεις Άμυνας του Ισραήλ άρχισαν να πυροβολούν πεινασμένους κατοίκους της Γάζας στις ουρές γύρω από τα σημεία διανομής ανθρωπιστικής βοήθειας. Όμως, όταν το Ισραήλ εξαπέλυσε τον πόλεμο κατά του Ιράν –200 μαχητικά που στόχευαν πολιτικά κέντρα, πετρελαιοπηγές και λοιπές ενεργειακές υποδομές, καθώς και πυρηνικές και στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ενώ η Μοσάντ επιχειρούσε να προκαλέσει ανταρσία εντός των στρατιωτικών δυνάμεων του Ιράν– οι Ευρωπαίοι έσπευσαν να δώσουν την κάλυψή τους στον Τραμπ. Στη σύνοδο της G7 στην Αλμπέρτα, τρεις ημέρες μετά την έναρξη του πολέμου, ο Μακρόν, η Μελόνι, ο Μερτς, ο Στάρμερ, ο Κάρνεϊ και ο Ισίμπα αντέγραφαν κυριολεκτικά τα ισραηλινά λεγόμενα: «Το Ιράν είναι η κύρια πηγή περιφερειακής αστάθειας και τρόμου» – «Το Ιράν δεν μπορεί ποτέ να αποκτήσει πυρηνικό όπλο» – «Επιβεβαιώνουμε το δικαίωμα του Ισραήλ στην αυτοάμυνα». Η υποκρισία –καθώς το Ισραήλ επιτίθετο ανοιχτά στην Τεχεράνη, χίλια μίλια μακριά, προσπαθώντας να ανατρέψει την ιρανική κυβέρνηση τη στιγμή που σείεται ολόκληρη η Κατεχόμενη Δυτική Όχθη και Ανατολική Ιερουσαλήμ από αστάθεια και τρόμο– είναι αυτοτροφοδοτούμενη.

Πόσο εύκολο ήταν για τον Νετανιάχου και τα «γεράκια» του Ισραήλ να τραβήξουν τον Τραμπ μέσα στον πόλεμο κατά του Ιράν — την πρώτη άμεση αμερικανική στρατιωτική επίθεση εναντίον της Ισλαμικής Δημοκρατίας; Ο Ομπάμα είχε ήδη ανοίξει τον δρόμο, σχεδιάζοντας επιμελώς επιθετικές επιχειρήσεις στο Φορντόου, δημιουργώντας μια μακέτα του χώρου στην αμερικανική έρημο ώστε να δοκιμαστεί η βόμβα GBU-57 Massive Ordnance Penetrator. Στις 13 Ιουνίου ο Τραμπ περιέγραφε τις αρχικές ισραηλινές επιθέσεις ως «μονόπλευρη ενέργεια», αλλά υπαινίχθηκε ότι είχε δώσει το πράσινο φως. Σύμφωνα με φιλοϊσραηλινή ανταπόκριση στην *Jerusalem Post*, ο Νετανιάχου και ο Ρον Ντέρμερ, ο Αμερικανο-ισραηλινός του διαμεσολαβητής, μιλούσαν με τον Τραμπ σχεδόν καθημερινά, εντυπωσιάζοντάς τον –όπως ο ίδιος είπε στα μέσα– με τις «επιτυχίες» του Ισραήλ. Ήταν μια αφήγηση που ο Τραμπ μπορούσε να αξιοποιήσει μπροστά στην απρόθυμη για πόλεμο εκλογική του βάση αλλά πάντα έτοιμη να αγκαλιάσει την «επιτυχία»: τι πιο αληθινά αμερικανικό απ’ αυτό; Στις 17 Ιουνίου άρχισε να αναρτά με ενθουσιασμό: «Ξέρουμε ακριβώς πού κρύβεται ο λεγόμενος “Ανώτατος Ηγέτης”. Είναι εύκολος στόχος, αλλά είναι ασφαλής εκεί — Δεν πρόκειται να τον εξοντώσουμε (να τον σκοτώσουμε!), τουλάχιστον όχι προς το παρόν». Όταν τον ρώτησαν την επόμενη μέρα αν οι ΗΠΑ θα συνδράμουν το Ισραήλ για να πλήξουν τις ιρανικές πυρηνικές εγκαταστάσεις, απάντησε: «Μπορεί να το κάνω. Μπορεί να μην το κάνω. Κανείς δεν ξέρει τι θα κάνω.» Αν η *Jerusalem Post* λέει την αλήθεια, αυτό ήταν ψέμα. Η απόφαση είχε ήδη παρθεί· ο Νετανιάχου και ο Ντέρμερ το γνώριζαν, όπως και όλοι όσοι είχαν ενημερωθεί, μεταξύ των οποίων και εκατοντάδες Αμερικανοί στρατιώτες. Αλλά ήταν ένα αποτελεσματικό ψέμα, γιατί τροφοδοτούσε την αίσθηση μιας απρόβλεπτης πολιτικής, την κυριαρχία του πολιτικού παραλόγου ενώ παράλληλα συγκάλυπτε την επικράτηση του ισραηλινού

συμφέροντος έναντι του αμερικανικού.

Μόλις οι βόμβες έπεσαν στο Ιράν, ο Τραμπ έσπευσε να αποστασιοποιηθεί από οποιαδήποτε εντύπωση ότι είχε χειραγωγηθεί από το Ισραήλ. Απαιτούσε με τραχιά φωνή το σεβασμό της κατάπαυσης του πυρός και ισχυριζόταν ότι οι ΗΠΑ «έχουν πλήρως και ολοκληρωτικά εξουδετερώσει» κρίσιμες εγκαταστάσεις εμπλουτισμού ουρανίου — δηλώνοντας έτσι ότι δεν υπήρχε περαιτέρω *casus belli*. Πρόθυμος να υποταχθεί στις τρέχουσες ανάγκες του Λευκού Οίκου, ο Νετανιάχου συμφώνησε, και ανταμείφθηκε με την υποστήριξη του Τραμπ στην εν εξελίξει υπόθεση διαφθοράς του. Για το Ισραήλ, όμως, η Επιχείρηση «*Rising Lion*» είχε στην καλύτερη περίπτωση αντιφατικά αποτελέσματα. Παρά το επίτευγμα του Νετανιάχου να εξασφαλίσει στρατιωτική συμμετοχή από τις ΗΠΑ, το καθεστώς του Χαμενέι δεν κατέρρευσε· οι δολοφονημένοι διοικητές αντικαταστάθηκαν γρήγορα και οι οργισμένοι Ιρανοί συσπειρώθηκαν γύρω από την πολιτική και θρησκευτική ηγεσία. Οι πύραυλοι της Τεχεράνης διέσπασαν αρκετές φορές την ισραηλινή αεράμυνα, ελαχιστοποιώντας και τα διαθέσιμα αποθέματα των ΗΠΑ. Και η δουλειά παρέμεινε ημιτελής. Την ημέρα μετά την ανακοίνωση της κατάπαυσης, ο Νετανιάχου είπε στους Ισραηλινούς: «Πρέπει να ολοκληρώσουμε την εκστρατεία εναντίον του ιρανικού άξονα» — «Με την καταστροφή του ιρανικού άξονα του κακού, θα ανοίξουμε ένα μονοπάτι για ειρήνη και ευημερία για τα έθνη της περιοχής και, σας το λέω ειλικρινά, ακόμη και πέρα από τα έθνη της περιοχής».

Η λογική της ζώνης ρήξης

Ποιο είναι αυτό το «μονοπάτι ειρήνης»; Από τον Σεπτέμβριο του 2024, η ισραηλινή στρατηγική για την περιοχή, που επί χρόνια υλοποιούνταν με μυστικές επιχειρήσεις, άρχισε να αναδύεται στο φως. Συνοψίστηκε με την πιο κυνική σαφήνεια πριν από σαράντα χρόνια από έναν αξιωματούχο του ισραηλινού Υπουργείου Εξωτερικών, γραμμένο στο τετράμηνο περιοδικό της Παγκόσμιας Σιωνιστικής Οργάνωσης. Ο συγγραφέας Όντεν Γινόν, βίαιος αντικομμουνιστής, θεωρούσε τον αραβικό κόσμο «ασθενή κρίκο» στη διεθνή τάξη, ακόμη κι αν η στρατιωτική του ισχύς συνιστούσε πραγματική απειλή. Το κρατικό σύστημα του αραβικού κόσμου ήταν κατά την εκτίμησή του «ένας παροδικός πύργος από τραπουλόχαρτα συναρμολογημένος από ξένους», τη Γαλλία και τη Βρετανία τη δεκαετία του 1920, «χωρίς να ληφθούν υπόψη οι επιθυμίες των κατοίκων», που όρισαν αυθαίρετα την περιοχή σε δεκαεννέα κράτη, «όλα φτιαγμένα από συνδυασμούς μειονοτικών και εθνοτικών ομάδων εχθρικών μεταξύ τους».

Στο αφήγημα του Γινόν, η Αίγυπτος ήταν διχασμένη ανάμεσα στην πλειοψηφία των Σουνιτών και σε μια μεγάλη κοπτική (Χριστιανική) μειονότητα στο νότο. Στη Συρία, η κυβερνώσα αλαουιτική μειονότητα συγκρούεται με τη σουνιτική πλειοψηφία, ενώ στο Ιράκ η καθεστηκυία μειονότητα ήταν σουνιτική, η πλειοψηφία σιιτική, με μεγάλη κουρδική μειονότητα στον βορρά· και οι δύο χώρες διατηρούσαν την ενότητα τους υπό την εξουσία ισχυρών στρατιωτικών καθεστώτων. Ο Λίβανος, μαστιζόμενος από εμφύλιες έριδες, ήταν διαιρεμένος ανάμεσα σε μαρωνίτες και άλλους χριστιανούς,

το ισραηλινό προτεκτοράτο του Μείτζορ Χαντάντ και στους σιίτες Λιβανέζους (ο Γινόν τους περιέγραφε ως «κυρίως Παλαιστίνιους») νότια του ποταμού Λιτάνι. Στη Σαουδική Αραβία μεγάλο μέρος του πληθυσμού ήταν Υεμενίτες ή Αιγύπτιοι. Η Ιορδανία ήταν «ουσιαστικά Παλαιστινιακή». Στο Ιράν, οι Πέρσες αποτελούσαν οριακή πλειοψηφία (πράγματι, περίπου 60%). Ταυτόχρονα, το Σουδάν ήταν διαιρεμένο ανάμεσα στην άρχουσα σουνιτική αραβική ελίτ και σε ένα μωσαϊκό χριστιανών και ανιμιστών αφρικανών.

Κι όμως, αυτό το «θλιβερό και ταραχώδες» τοπίο, έγραφε ο Γινόν, πρόσφερε στο Ισραήλ μακροπρόθεσμες ευκαιρίες. Η διάλυση του Λιβάνου σε πέντε επαρχίες θα έπρεπε να λειτουργήσει ως προηγούμενο για ολόκληρο τον αραβικό κόσμο. Ο κύριος στόχος στην ανατολική ζώνη έπρεπε να είναι ο κατακερματισμός του Ιράκ και της Συρίας, μόλις η στρατιωτική τους ισχύς «αποδιρθωνόταν». Η Συρία θα μπορούσε να κατακερματιστεί σε ένα αλαουιτικό κρατίδιο κατά μήκος των ακτών, ένα σουνιτικό κρατίδιο γύρω από το Χαλέπι, Δρούζους στο νότο, και ένα άλλο σουνιτικό κρατίδιο στη Δαμασκό, εχθρικό προς το γειτονικό Χαλέπι. Το Ιράκ θα διαμελιζόταν σε τρία μέρη, διαρθρωμένα γύρω από τις μεγάλες πόλεις του: τη Βασόρα, τη Βαγδάτη και τη Μοσούλη. Η ιορδανική μοναρχία έπρεπε να ανατραπεί και η χώρα να παραδοθεί στους Παλαιστίνιους. Η Αίγυπτος να τεμαχιστεί, αποσπώντας το κοπτικό νότο με το Ισραήλ να ανακτά τη Χερσόνησο του Σινά.

Η δημιουργική φαντασία του Γινόν είναι εμφανής και η ερασιτεχνική κοινωνιολογία του απέτυχε σε πολλά σημεία. Πιο αξιοσημείωτο όμως είναι ο βαθμός στον οποίο κάποια από τα όνειρά του έχουν γίνει πραγματικότητα. Το Ιράκ ουσιαστικά τεμαχίστηκε de facto από τη no-fly zone που επέβαλε η Ουάσιγκτον πάνω από το κουρδικό βόρειο τμήμα μετά το 1991· από το 2003 και μετά, οι ΗΠΑ, και σε μια ειρωνεία της ιστορίας, η Τεχεράνη, κινητοποίησαν μεγάλο μέρος του σιιτικού νότου εναντίον της σουνιτικής αντίστασης στην αμερικανική κατοχή. Οι ΗΠΑ επέβλεψαν τον διαμελισμό του Σουδάν το 2011. Η Συρία, έως το 2015, είχε συρρικνωθεί στα κρατίδια που περιγράφει ο Γινόν, συν μια βόρεια κουρδική επικράτεια και μια κατεχόμενη από τις ΗΠΑ περιοχή με πετρέλαια. Από ισραηλινή σκοπιά, η προσπάθεια της αλ-Νούσρα να ενώσει τη χώρα μετά την ανατροπή του Άσαντ ήταν ένα βήμα προς τα πίσω· γι' αυτό και ο βομβαρδισμός της Πλατείας Ουμαγιάδων στη Δαμασκό στις 16 Ιουλίου από την ισραηλινή αεροπορία, ως προειδοποίηση στην κυβέρνηση Αλ-Σαράα να μην επιχειρήσει να αντισταχθεί στην επιχείρηση κηδεμονίας των Δρούζων από το Ισραήλ στο νότο. Ο νέος σύριος πρόεδρος μελέτησε τις επιλογές του και αποφάσισε να συμμορφωθεί.

Αυτή η στρατηγική κατακερματισμού βάζει το Ισραήλ σε ευθεία σύγκρουση με την Τουρκία, δημιουργώντας νέα προβλήματα για τις ΗΠΑ· το Στέιτ Ντιπάρτμεντ έχει ήδη χρειαστεί να διαμεσολαβήσει μεταξύ τους, ενώ φωνές στον ισραηλινό Τύπο προωθούν έντονα την ιδέα του ολοκληρωτικού διαμελισμού της Συρίας ως μέσου αποδυνάμωσης του ελέγχου του Ερντογάν. Η ίδια μοίρα προβλέπεται και για το Ιράν: η *Jerusalem Post* έχει ζητήσει εγγυήσεις ασφαλείας από τον ισραηλινό στρατό υπέρ σουνιτικών, κουρδικών ή βαλουχικών περιοχών που είναι πρόθυμες να αποσχιστούν από την Τεχεράνη. Ωστόσο, όπως έδειξε ο Πόλεμος των Δώδεκα Ημερών το Ισραήλ δεν έχει μονομερώς την ικανότητα να υλοποιήσει κάτι τέτοιο· εξακολουθεί να χρειάζεται τις ΗΠΑ για να

επιβάλλει τη θέλησή του. Ο «διάδρομος» του Τραμπ κατά μήκος των αρμενο-ιρανικών συνόρων σηματοδοτεί ένα τεράστιο νέο αμερικανικό αποτύπωμα στην περιοχή, και ταυτόχρονα έναν άξονα που συνδέει την Τουρκία με την πίσω πόρτα της Κίνας στη Σιντζιάνγκ. Θα καταφέρει ο Νετανιάχου να χειραγωγήσει τις ΗΠΑ ώστε να «ολοκληρώσουν τη δουλειά» στο Ιράν; Ή θα υποστεί ο ισραηλινός επεκτατισμός μια ακόμη απογοητευτική αναδίπλωση, περιοριζόμενος ξανά σε μυστικές επιχειρήσεις;

1. Frederick Dickinson, «Η Ιαπωνική Αυτοκρατορία», στο Robert Gerwarth και Erez Manela (επιμ.), *Empires at War, 1911–1923*, Οξφόρδη, 2014, σσ. 198–212.
2. Για την έννοια του «πολεμικού θησαυροφυλακίου» (war chest), βλ. Adam Tooze, «Η νεοφιλελεύθερη εθνική ασφάλεια του Ισραήλ στα όρια της κατάρρευσης;», *Chartbook*, 6 Αυγούστου 2023.
3. Avi Shlaim, *Ο Σιδερένιος Τοίχος: Το Ισραήλ και ο Αραβικός Κόσμος*, Νέα Υόρκη, 2001, σσ. 14–16.
4. Haim Bresheeth-Zabner, *Ένας Στρατός Χωρίς Όμοιο: Πώς οι Ισραηλινές Ένοπλες Δυνάμεις Έπλασαν το Έθνος*, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 2020, σ. 16.
5. Peter Novick, *Το Ολοκαύτωμα στη Ζωή της Αμερικής*, Νέα Υόρκη, 1999· Stephen Walt και John Mearsheimer, *Το Ισραηλινό Λόμπι και η Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ*, Νέα Υόρκη, 2007.
6. Η ενοποίηση των δικτύων πληροφοριών της Μοσάντ και της CIA αποφασίστηκε από τον Μπους το 2008: Ronen Bergman και Mark Mazzetti, «Μυστική Ιστορία της Πίεσης για Επίθεση στο Ιράν», *New York Times*, 4 Σεπτεμβρίου 2019.
7. Για την αποθέωση της νίκης (winnerism) στην αμερικανική πολιτική σκηνή, βλ. Zhang Yongle, «Αναδιαμόρφωση της Ηγεμονίας: Τρόποι Κατίσχυσης από τον Φουκουγιάμα στον Τραμπ», *New Left Review* 153, Μάιος–Ιούνιος 2025. Ο Νετανιάχου έχει πλέον παραμείνει περισσότερα χρόνια στην πρωθυπουργία (δεκαοκτώ) από τον Μπεν Γκουριόν (δεκατρία).
8. Η μαζική εξόντωση αμάχων δεν είναι βέβαια πρωτοφανές φαινόμενο· μεταξύ 2020 και 2022, οι εθνικές δυνάμεις της Αιθιοπίας και οι σύμμαχοί τους σφαγίασαν εκατοντάδες χιλιάδες Τιγκράιους, στο πλαίσιο της «επιχείρησης επιβολής του νόμου» του Άμπι Αχμεντ.
9. Ezra Klein, «Γιατί οι Εβραίοι των ΗΠΑ Δεν Κατανοούν πια Ο ένας τον Άλλον», *New York Times*, 20 Ιουλίου 2025· Simone Zimmerman, «Ρητορική χωρίς Λογοδοσία», *Jewish Currents*, 22 Αυγούστου 2025· Laura Silver, «Πώς Βλέπουν οι Αμερικανοί το Ισραήλ», *Pew Research Center*, 8 Απριλίου 2025· Megan Brenan, «Μόλις το 32% στις ΗΠΑ Υποστηρίζει τη Στρατιωτική Επιχείρηση του Ισραήλ στη Γάζα — Ιστορικό Χαμηλό», *Gallup*, 29 Ιουλίου 2025.
10. Thomas Friedman, «Η Εκστρατεία του Ισραήλ στη Γάζα το Καθιστά Κράτος-Παρία», *New York Times*, 25 Αυγούστου 2025.
11. Για τις δημοσκοπήσεις, βλ. Emma Graham-Harrison, «Ισραηλινοί Διαδηλωτές Οργανώνουν “Ημέρα Διατάραξης” Ζητώντας Τερματισμό του Πολέμου στη Γάζα», *Guardian*, 26 Αυγούστου 2025· για τους εφέδρους των IDF, βλ. Aaron Boxerman, «Οι Εξαντλημένοι Ισραηλινοί Στρατιώτες Δυσκολεύουν τα Σχέδια για Εισβολή στη Γάζα», *New York Times*, 28 Αυγούστου 2025.

12. Mehul Srivastava, James Shotter, Charles Clover και Raya Jalabi, «Πώς οι Ισραηλινοί Κατάσκοποι Διείσδυσαν στη Χεζμπολάχ», *Financial Times*, 29 Σεπτεμβρίου 2024.
13. Warren Strobel, Souad Mekhennet και Yeganeh Torbati, «Ισραηλινή Προειδοποιητική Κλήση σε Ανώτατο Ιρανό Στρατηγό», *Washington Post*, 23 Ιουνίου 2025.
14. Πρωθυπουργός του Καναδά, «Δήλωση των Ηγετών της G7 για τις Πρόσφατες Εξελίξεις μεταξύ Ισραήλ και Ιράν», Κάνανασκис, Αλμπέρτα, 16 Ιουνίου 2025. Ιαπωνία, Κίνα, Ρωσία, Βραζιλία και Νότια Αφρική, μαζί με πολλές άλλες χώρες, καταδίκασαν τις ισραηλινές επιθέσεις.
15. Bergman και Mazzetti, «Μυστική Ιστορία της Πίεσης για Επίθεση στο Ιράν». Η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ) δημοσίευσε έκθεση την εβδομάδα πριν την ισραηλινή επίθεση, κατηγορώντας το Ιράν για παραβίαση των υποχρεώσεων του βάσει της Συνθήκης Μη Διάδοσης των Πυρηνικών Όπλων — για να παραδεχτεί, την επόμενη εβδομάδα, πως δεν βρέθηκαν αποδείξεις εξοπλιστικού χαρακτήρα: *Financial Times*, «Ιρανοί Αξιωματούχοι Επικρίνουν τον Γκρόσι της ΙΑΕΑ», 19 Ιουνίου 2025. Ο Αργεντινός γενικός διευθυντής της ΙΑΕΑ, Ραφαέλ Γκρόσι, δεν έκρυψε κατά τη διάρκεια γεύματος με τους *Financial Times* (6 Ιουνίου 2025) ότι επιθυμεί τη θέση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ.
16. Amichai Stein, «“Ολοκληρώστε τη Δουλειά”: Πώς ο Νετανιάχου Έπεισε τον Τραμπ να Πλήξει τις Πυρηνικές Εγκαταστάσεις του Ιράν — Αποκλειστικό», *Jerusalem Post*, 22 Ιουνίου 2025. Συντακτική Ομάδα Al-Jazeera, «“Κανείς Δεν Ξέρει Τι Θα Κάνω”: Ο Τραμπ Καλλιεργεί την Ασάφεια έναντι του Ιράν», *Al-Jazeera*, 18 Ιουνίου 2025. Για τις αναρτήσεις του Τραμπ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά τη διάρκεια του πολέμου, βλ. Marium Ali, «12 Αναρτήσεις από τον “Πόλεμο των 12 Ημερών”: Πώς ο Τραμπ Μετέδωσε Ζωντανά τη Σύγκρουση Ισραήλ-Ιράν», *Al-Jazeera*, 25 Ιουνίου 2025.
17. «Δήλωση του Πρωθυπουργού Νετανιάχου», Υπουργείο Εξωτερικών του Ισραήλ, 24 Ιουνίου 2025.
18. Oded Yinon, «Μια Στρατηγική για το Ισραήλ στη Δεκαετία του 1980», *Kivunim*, αρ. 14, Χειμώνας 5742 · αγγλική μετάφραση του κειμένου από τον Ισραήλ Σαχάκ, πρόεδρο της Ισραηλινής Ένωσης για τα Ανθρώπινα και Πολιτικά Δικαιώματα και καθηγητή Χημείας στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ, δημοσιεύθηκε σύντομα μετά στο *Journal of Palestine Studies*.

Μετάφραση του Άγγελου Κωσταμπάρη από το New Left Review

Το πρωτότυπο άρθρο που δημοσιεύτηκε στις 30 Αυγούστου 2025 [εδώ](#)